

Пути формирования и совершенствования педагогического творчества учителя

Муминова Дилафруз Акбаралиевна
преподаватель Наманганского ИПКУНО
Наманган, Узбекистан

Muminova Dilafro'z Akbaraliyeva
Namangan VHTO'MOI o'qituvchisi
Namangan, O'zbekiston

O'QITUVCHINING PEDAGOGIK IJODINI SHAKLLANTIRISH VA TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI

Pedagogik faoliyatda ham sifat muhim ahamiyatga ega. O'qituvchi mehnatiga faqat uning o'z faoliyatiga qanchalik darajada ijodiy munosabatda bo'layotganligini aniqlash orqaligina xolis baho berish mumkin.

Pedagogik vaziyatlarning rang-barangligi, ulardan kelib chiqadigan vazifalarni tahlil etish va yechishga nisbatan turli yondashuvlarni taqozo etadi. Mutaxassisning pedagogik faoliyati ko'p jihatdan yangi pedagogik texnologiyalarni ijodiy o'zlashtirib, ulardan amalda unumli foydalanishdan iborat.

O'z-o'zidan ravshanki, bu ishni malakali o'qituvchigina uddalay oladi. Ammo, o'qituvchining pedagogik texnologiyalarni bilish darajasini pedagogik mahorat bilangina bog'lash to'g'ri bo'lmaydi. Ayni bir texnologiyani ko'plab pedagoglar qo'llashi mumkin, lekin jarayon hech qachon bir xil bo'lmaydi, natijalar ham kafolatlanadi. Moxir pedagog ijodi aynan pedagogik texnologiyalarga o'ziga Xos yondashuvdan iborat. Pedagogik texnologiya muayyan pedagogik g'oya asosida ishlab chiqiladi.

Ijod — bu mavjud tajriba hamda yangi bilim va ko'nikmalarning shakllanishi negizida yangilik yaratish bilan bog'liq faoliyatdir. Ijodning bir darajasiga mavjud bilimlardan foydalanish hamda ularni qo'llash sohasini kengaytirish xos bo'lsa, boshqa darajada ob'ektga nisbatan odatdagi munosabatni o'zgartiruvchi mutlaqo yangi yondashuv vujudga keladi.

Pedagogik faoliyat— bu muttasil ijod jarayonidir. Lekin boshqa sohalar (fan, texnika, san'at) dagi ijoddan farqli o'laroq pedagog ijodining maqsadi ijtimoiy jihatdan yangi hodisa yaratish emas, balki shaxsni rivojlantirishga qaratiladi. Albatta o'z ishiga ijodiy yondashadigan, novator pedagog o'z tajriba maktabini yaratadi, lekin mavjud pedagogik tajribalarni ijodiy o'zlashtirishga har bir o'qituvchi intilishi lozim. Pedagogik vaziyatlarni baholashdagi mustaqillik, tarbiyaning muayyan shakl, vosita va usullarini tanlay olish, voqealar qanday rivojlanishini oldindan ko'rib, ularni maqsadga yo'naltira bilish ijodiy xususiyatga ega bo'lgan kasbiy mahoratning muhim qismi hisoblanadi. Mutaxassis mahorati amaliy ko'nikmalar sintezi hisoblanib, kasbiy faoliyatida o'z ifodasini topadi.

Ayni vaqtda pedagogik ijodi shakllanayotgan, rivojlanayotgan o'quvchi shaxsi bilan bog'liq o'ziga xos xususiyatlarga ega bo'lib, o'z o'rnida mutaxassisning bu boradagi imkoniyatlari vaqt doirasida qat'iy cheklangan. Qoida tariqasida u bo'lajak darsning oqilona metodikasini tez tasavvur qilishi, lahzalar ichida yangi qaror qabul qilishi lozim. Ko'pincha vaziyatni tez tahlil etish va zudlik bilan harakat qilish talab etiladi.

Pedagogik ijodning mohiyati mustaqil harakat qilish va o'z faoliyatini ilmiy-pedagogik bilimlar nuqtai nazaridan o'zlashtirish qobiliyatida namoyon bo'ladi. Pedagogik ijodning muhim jihati shundan iboratki, u doim izchil, rivojlanuvchi xususiyatga ega bo'lib, o'qituvchi va o'quvchilarning o'zaro hamkorligiga imkoniyat yaratadi.

Bunda pedagogik ong o'qituvchida o'z bilimi va malakasini muttasil oshirib borish ehtiyojining

---

mavjudligi bilan bog`liq juda ko`p masalalarni yechish uchun kalit bo`lib xizmat qiladi. Mazkur tushuncha o`quv rejalari va dasturlaridan foydalangan ta`limning maqsadlari va mazmuni, pedagogik g`oyalar va uslublarni amaliy faoliyatining muayyan shart-sharoitlari bilan taqqoslashni nazarda tutadi. Pedagogning o`z mahorati darajasini aniqlashi ijodiy, novatorlik xususiyatiga ega bo`lgan mustaqil kasbiy yondashuvning shakllanishi uchun mo`ljallab bo`lib xizmat qilish lozim.

O`qituvchi o`z faoliyatini takomillashtirib, boshqa tayyorgarligini pedagogik tafakkur va ongning o`shishiga ta`sir ko`rsatuvchi muhim omillardan biri deb hisoblashi mumkin. Shaxsga ijodiy moyillikning zarurligining pedagog tomonidan anglangach, bu uning shaxs sifatida takomillashuviga zamin bo`ladi. Bunda psixologiya va pedagogika fani yutuqlari, ilg`or amaliyotni o`zlashtirishga mustaqil intilish, pedagogik mehnatning ijobiy mayllari, mavjud tajribalarni ijodiy o`zlashtirish o`qituvchining kasbiy o`shishi va mahoratiga ta`sir ko`rsatadigan asosiy omillar hisoblanadi.

Agar pedagog ijodkorligining ichki asoslarida bir qancha muhim ruhiy jarayonlar, chunonchi, uning shaxsiy holatlari, intuitsiyasi, zehni, o`ziga tanqidiy munosabati, mehnatsevarligining ta`siri katta bo`lsa, pedagog ijodining tarkibiy qismlariga bilim, dunyoqarash, pedagogik texnika va madaniyat kiradi. Ijodning tarkibiy qismlari pedagog shaxsi mazmuni va mohiyatining muhim ko`rinishi hamdir. Pedagog shaxsining madaniyati ijtimoiy qadriyatlarni yaratish natijasi va jarayoni hisoblanadi. Pedagogning ish amaliyotida kasbiy, ma`naviy va muomala madaniyatining mushtarakligi namoyon bo`ladi. Pedagogik ijod va pedagogik madaniyat uzviy bo`lib, kasbiy mahoratning ajralmas tarkibiy qismi hisoblanadi.

— *o`qituvchi shaxsining kasbiy xususiyatlari:*

— g`oyaviy sohada: ilmiy dunyoqarash va e`tiqod; ijtimoiy ehtiyoj va axloqiy zaruriyatlarni chuqur tushunish; ijtimoiy-siyosiy faollik.

— *pedagoglik kasbi sohasida:* bolalarni sevish va ular bilan ishlashga qiziqish, pedagogik ishni va o`z kasbini sevish; ruhiy-pedagogik ziyraklik va kuzatuvchanlik, pedagogik takt, pedagogik tasavvur; tashkilotchilik qobiliyati; haqqoniylik, dilkashlik; talabchanlik; qat`iylilik va maqsadga intilish; vazminlik; o`zini tuta bilish; kasbiy layoqatlilik.

Pedagoglik kasbini tanlagan kishi avvalo sog`lom bo`lishi, so`zlarni to`g`ri va yaxshi talaffuz qila olishi, asablari mustahkam, vazmin bo`lishi lozim. Shuningdek, bo`lajak o`qituvchi bolalarni sevishi, ular bilan ishlashga moyil, muloqotga kirishuvchan, xushmuomala, kuzatuvchan, mustaqil fikrli, talabchan bo`lishi zarur. Bu kasbiy sifatlarga ega bo`lgan o`quvchi-yoshlar oliy o`quv yurtini bitirgach, maktabda o`qituvchi sifatida samarali faoliyat ko`rsata oladi.

ADABIYOTLAR

1. Bozorov E., Musurmonova O. O`qituvchining ijodkorligi — davr talabi. — Toshkent: O`qituvchi, 1990. — 120 b.